

10.10.24

7-Б кл.

Всесвітня історія

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Народи Великого Степу. Монгольська імперія.

Мета уроку: познайомити учнів з кочовими народами, що проживали на території України, визначити вплив кочових народів на становище Русі; вдосконалити вміння учнів працювати з історичною картою; візуальними джерелами, удосконалювати знання хронології, термінології, виховувати любов і повагу до нашої історії.

Актуалізація опорних знань

Еврістична бесіда

1. Чим відрізнялось життя осілих народів і кочовиків-степовиків у добу середньовіччя?
2. Які території входили до Хозарського каганату? Яку релігію сповідувала хозарська знать?
3. Які відносини були між Хозарським каганатом і його сусідами?

Мотивація навчальної діяльності.

Суспільство кочовиків У XII ст. у степах Забайкалля жили племена монголів. Їх сусідами були татари, а тому й монголів називали татарами. Їх головним заняттям було кочове скотарство, що доповнювалось полюванням. Розводили в основному коней та овець. Жили в повстяних наметах - юртах. Юрта, поставлена на візок, називалась кибиткою. Таке пересувне житло було незамінне під час постійних мандрів з худобою. Як правило, у кочівників довго зберігався родовий лад. Майнова нерівність виникла набагато пізніше, ніж у землеробів. Монголи не були винятком. У XII ст. вони переживали розклад родового ладу. Виділилась родова знать - хани, нойони та багатури. Їх оточували дружинники - нукери. Знать поступово захоплювала худобу - головне багатство кочівників. (на відміну від осілих народів, головне багатство яких - земля). Рядові монголи працювали на знать: посли худобу, стригли овець, робили кумис з кобилячого молока. Намагаючись збільшити кількість худоби, нойони освоювали все нові та нові пасовища. Традиційні кочові території ставали замалими, розпочалась боротьба між племенами. Сутички переростали у криваві війни, коли винищувались цілі роди.

Робота з картою

Робота з візуальними джерелами

Зведення юрти

В усобицях кінця XII ст. перемогу здобув **Темучжин**. Доля влаштувала цій людині суворі випробування. Народився він ймовірно у 1155 р. Його батько був нойоном. Коли Темучжину було 9 років, батька отруїли татари. Плем'я вигнало вдову з дітьми. Після тривалих поневірянь (кілька років навіть був рабом) Темучжин зібрав навколо себе відданих дружинників. Допоміг йому хан племені кереїтів. Енергійний та цілеспрямований молодий нойон зумів створити велике військо і безжально розправився з ворогами. Татари були вирізані до ноги. Тепер Темучжин не потребував допомоги. Він напав на свого союзника і розбив його. Невдовзі під владою Темучжина опинились усі монгольські племена. У 1206 р. з'їзд кочової знаті - курултай - проголосив його верховним ханом і надав нове ім'я - титул - **Чингізхан**. Тренування монгольських юнаків. Поряд - сідло, яке дозволяло вести влучну стрільбу та пайцза - своєрідний пропуск на території монгольської держави.

Монгольський воїн. Монгольський халат, чоботи та характерні зачіски. Лук та наконечники стріл.

Важкоозброєний монгольський воїн та його спорядження: шолом, щит, булава, казанок, аркан, сокира, напилек для стріл та конструкція ламінарного панциря.

Маючи могутню армію, Чінгісхан розпочав завойовницькі походи. Після підкорення народів Південного Сибіру та Маньчжурії, у 1211 р. Чінгісхан вторгся у Північний Китай. У Китаї, на той час, існувало дві ворогуючі держави - Цзінь та Сун. Північна Цзінь була створена чжурчженями, яких не підтримувало корінне населення. Це полегшило монгольське завоювання. У 1215 р. монголи захопили Північний Китай. Потім Чінгісхан повернув на захід. Протягом 1219-1221 рр. був завойований Хорезм, що займав частину Середньої Азії, Ірану, Афганістану, Азербайджану. Хорезмшах Мухаммед не зміг організувати оборону. Він

розмістив війська гарнізонами у містах. Більшість міст не вчинили серйозного опору. Багатолюдний Самарканд захищався лише 5 днів, Бухара - 3. Багато міст добровільно відчиняли ворота, повіривши обіцянкам монголів. Після цього події розгортались однаково: монголи виганяли жителів у поле, відділяли ремісників, а інших безжально винищували. Лише столиця Хорезму - Ургенч - оборонявся 7 місяців, доки завойовники не зруйнували греблі на річці Амудар'я. Місто було стерте з лиця землі

Робота зі схемою (запишіть)

Хвилинка відпочинку. Гімнастика для очей

https://youtu.be/u_fLRqqJ59E?si=uANSHgRkLIGVwBpf

Робота з підручником: стор. 61-64

ІСТОРИЧНІ ПОДРОБИЦІ

Назва столиці Золотої Орди Сарай походить від перського *sarai* — «палац». Від нього походять й сучасні географічні назви:

- Бахчисарай (крим. *Bağçasaray*) — столиця Кримського ханства, у дослівному перекладі з кримськотатарської мови означає «сад-палац»;

- Сараєво — столиця Боснії і Герцеговини, дістала свою назву від палацу, побудованого в середині XV ст.

В українській мові слово «сарай» змінило своє значення і позначає господарську будівлю. *Поміркуйте, чому.*

Постійні конфлікти між головними ханами та правителями областей Золотої Орди призвели до послаблення країни. У середині XIV ст. окремі ханства і князівства здобули більше самостійності, а у XV ст. стали незалежними. Найбільшими з них були Кримське, Казанське, Астраханське, Казахське, Узбецьке, Сибірське ханства, Ногайська орда, Московське, Тверське, Рязанське князівства.

Узагальнення. Систематизація. Рефлексія.

Перегляньте відео: https://youtu.be/Y_5el1zXISA?si=JoxZfUfYkHwWOCpw

Бесіда

1. Коли і ким було засновано Монгольську державу?
2. Якими були причини успіхів монгольських завоювань?
3. Визначте етапи збільшення монгольських володінь.
4. З яких частин складалася Монгольська імперія?
5. Якими були причини розпаду Монгольської імперії?

Домашнє завдання:

*Прочитати §10 (3).

*Записати і вивчити нові поняття й терміни.

* Скласти історичний портрет Чингісхана (пам'ятка на с. 207) – на високий бал.

Завдання надсилайте на освітню платформу Human або на ел. адресу nataliarzaeva5@gmail.com

Бажаю успіхів у навчанні!